

En l'elaboració d'aquest capítol han participat:
Natalia Barrientos, Raquel Vaquer-Sunyer, Federació Balear de Confraries de Pescadors, Direcció General de Pesca i Medi Marí, Josep Alós i Pere Oliver.

Flota pesquera:

1. Nombre d'embarcacions de pesca professional
2. Nombre de tripulants de pesca professional
3. Potència d'embarcacions de pesca professional (Hp)
4. Evolució del nombre d'embarcacions de la flota pesquera professional i recreativa

L'activitat pesquera proporciona aliment, beneficis econòmics, oci i benestar a la societat. El sector pesquer professional de les Balears proveeix, segons estimacions de la Federació Balear de Confraries de Pescadors, entre el 15 % i el 17 % del peix que es comercialitza a la comunitat. Quant a la pesca recreativa, 1 de cada 10 persones pesca per oci als països desenvolupats, un valor 5 vegades més gran que el nombre de pescadors professionals.¹ La normativa exigeix que sigui una activitat d'afició o esport, sense ànim de lucre, i que el consum de les captures sigui exclusiu del pescador. De fet, la captura de peixos és només un dels atributs que determinen la pràctica de la pesca recreativa, ja que els més importants són factors hedonistes com ara gaudir de la mar, de la família o de la solitud.²

No obstant això, el sector recreatiu també fomenta el benefici econòmic dels sectors que el proveeixen de serveis, com l'hostaleria, els fabricants de subministraments, les drassanes, la reparació naval i els xàrters, i per això mateix manté un gran nombre de llocs de feina.³ Tant la pesca professional com la recreativa són fonamentals per mantenir el contacte de la ciutadania amb el medi ambient i, particularment, amb la mar.

Per millorar la sostenibilitat i la gestió dels recursos pesquers d'ambdues activitats, és necessari saber quina ha estat l'evolució del nombre d'embarcacions de la flota pesquera professional i de pesca recreativa a les Illes Balears i obtenir així una millor orientació sobre el seu grau de sostenibilitat. Però també cal aconseguir un equilibri sostenible social entre els dos sectors, tant per mantenir els recursos

pesquers compartits (que són un bé comú de tots), com perquè els valors culturals, econòmics i socials de les dues activitats perdurin en el temps combatent els enemics comuns més rellevants, com ara el canvi climàtic, la pèrdua d'hàbitats essencials o la preocupant manca de coneixement i d'interès pels productes pesquers locals.

NORMATIVA

- Reial Decret 1440/1999, de 10 de setembre, pel qual es regula l'exercici de la pesca amb arts d'arrossegament de fons al calador nacional de la Mediterrània. La pesca d'arrossegament és permesa en fons de més de 50 m amb una potència dels ròssecs de 500 cavalls de vapor (CV) o 493,15 Horsepower (Hp).

QUÈ ÉS?

Seguiment de la flota pesquera, tant professional com recreativa, d'acord amb el nombre d'embarcacions, la seva potència i tripulants.

METODOLOGIA

Es presenten dades històriques de la flota pesquera professional recollides per la Federació Balear de Confraries de Pescadors (FBCP) i valors aproximats de les embarcacions recreatives a partir de les llicències vigents des de l'any 2007, expedides per la Direcció General de Pesca i Medi Marí del Govern de les Illes Balears.

RESULTATS

El sector pesquer professional de les Balears està en recessió. Des de l'any 1950, les embarcacions s'han reduït un 78 % i la tripulació un 90 %.

L'any 2019 s'ha experimentat una lleugera pujada respecte del 2018, amb 21 embarcacions més (de 252 a 273) i 36 tripulants més (de 445 a 481).

PER QUÈ?

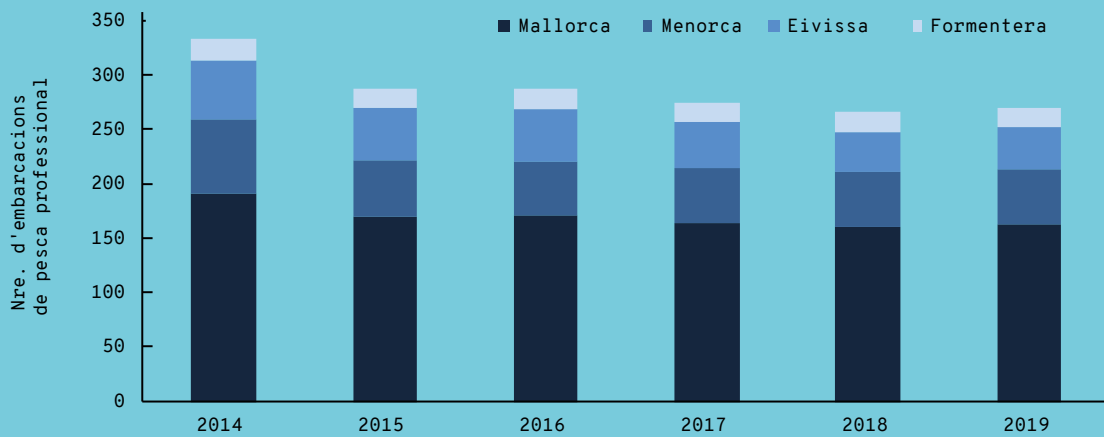
Les activitats de pesca professional i recreativa proporcionen beneficis econòmics, aliment, benestar i oci a la societat. Saber com evoluciona tant la flota professional com la recreativa és necessari per millorar la sostenibilitat i la gestió dels recursos pesquers locals.

LOCALITZACIÓ

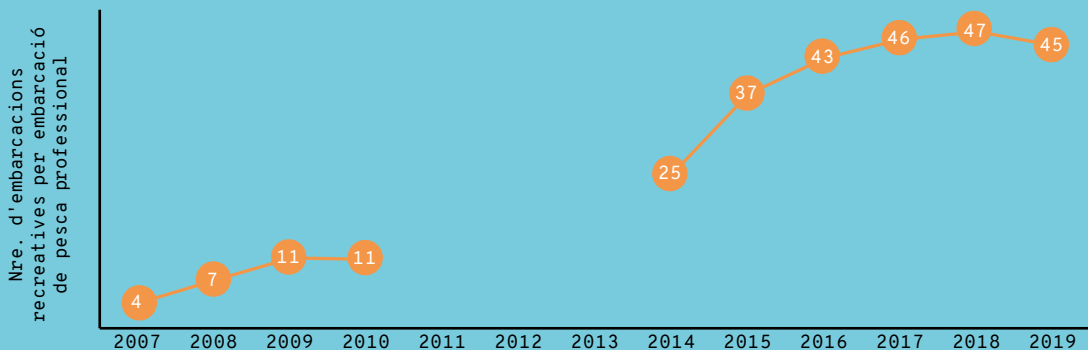

La flota pesquera de Mallorca és un mínim de quatre vegades més gran que la de la resta d'illes.

L'any 2019 es comptabilitzen 273 llicències vigents de pesca professional en comparació amb 11.313 de pesca recreativa. Això suposa l'existència d'unes 45 embarcacions de pesca recreativa per cada embarcació professional.

Flota pesquera professional de les Balears per illes entre els anys 2014-2019. FONT: Federació Balear de Confraries de Pescadors.

Estimació del nombre de llicències vigents de pesca recreativa (interpretada com el nombre d'embarcacions recreatives) per nombre d'embarcacions de pesca professional. FONT: Carreras et al.,¹³ Federació Balear de Confraries de Pescadors i Direcció General de Pesca i Medi Marí.

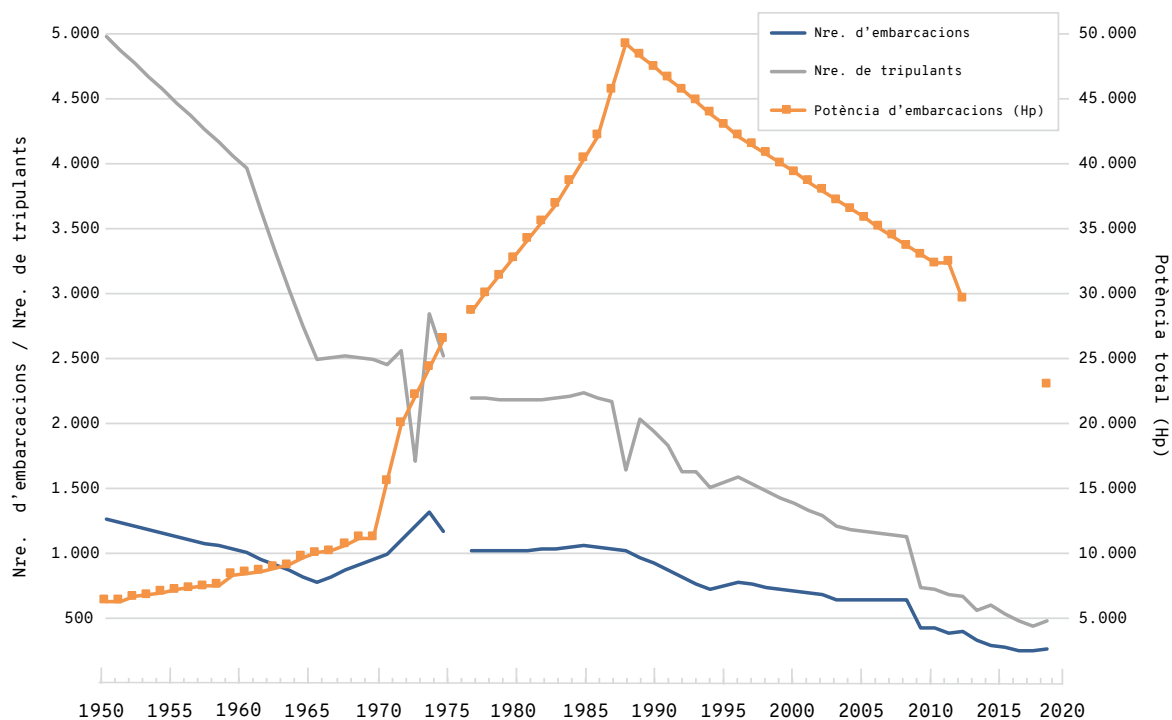

Figura 1. Evolució temporal des de l'any 1950 al 2019 del nombre d'embarcacions (línia blava) i tripulants (línia grisa) de pesca professional a les Illes Balears. També es contrasta la potència total en Hp de la flota professional. FONT: diversos estudis.⁴⁻¹⁴

METODOLOGIA

Es presenten dades històriques puntuals de la flota pesquera, la potència de les embarcacions, els tripulants i la flota d'arrossegament.⁴⁻¹² Per als anys sense registre, s'han afegit dades d'interpolacions lineals presentades a Carreras *et al.*¹³

Adicionalment, es mostren amb més detall dades anuals de la flota pesquera professional entre els anys 2014-2019. Aquestes dades són registrades per la Federació Balear de Confraries de Pescadors, que representa 16 ports de les quatre illes repartits en 16 confraries: 10 a Mallorca (Alcúdia, Andratx, Cala Rajada, Colònia de Sant Jordi, Palma, Pollença, Portocolom, Porto Cristo, Santanyí i Sóller), 3 a Menorca (Ciutadella, Fornells i Maó), 2 a Eivissa (Eivissa i Sant Antoni) i 1 a Formentera. Les dades s'han extret dels informes «Estadístiques de l'agricultura, la ramaderia i la pesca a les Illes Balears» dels anys 2014-2019 de la Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca del Govern de les Illes Balears (<http://www.caib.es/sites/semilla/ca/introduccio-78163/>).¹⁴

S'ha de tenir en compte que el recompte de les embarcacions recreatives és aproximat, ja que és difícil obtenir-ne un nombre exacte a les Balears —tot i que cal tenir una llicència per practicar la pesca recreativa— a causa de la seva gran heterogeneïtat i magnitud. No obstant això, el cens de les embarcacions recreatives s'estima mitjançant el nombre de llicències en vigor que des de 2007 han estat proporcionades per la Direcció General de Pesca i Medi Marí del Govern de les Illes Balears.

És probable que les estimacions estiguin esbiaixades, ja que no s'hi comptabilitzen, per exemple, els usuaris recreatius d'embarcacions estrangeres o xàrter de pesca. Així mateix, l'esforç que exerceix cada embarcació recreativa és extremadament divers (dies de pesca), i per això és fonamental que es desenvolupin metodologies que permetin saber d'una manera més detallada el nombre de dies efectius de pesca generats pel sector recreatiu.

RESULTATS

Les dades històriques sobre la flota pesquera, els tripulants i la potència de les embarcacions des dels anys cinquanta del segle XX mostren el declivi temporal de la flota i la tripulació, mentre que la potència augmenta (figura 1). El nombre d'embarcacions varia de 1.265 a 273, amb un màxim de 1.322 l'any 1973, cosa que representa una reducció del 78 % en 69 anys. La tripulació mostra una disminució gradual de 4.976 a 481 persones, xifra que suposa un declivi del 90 % de tripulació en 69 anys. La potència dels motors de les embarcacions s'incrementa un 78 %, de 6.360 Hp a 29.561 Hp, en 60 anys. La màxima potència, de 49.200 Hp, es registra l'any 1986, a partir del qual comença a minvar (figura 1). La baixada de la potència podria ser, en gran part, per la progressiva reducció de la flota. Així mateix, el Reial decret 679/1988 (actualment derogat pel RD 1440/1999) va establir per primera vegada una potència màxima de 500 CV.

Entre els anys 2014-2019, el nombre total d'embarcacions de pesca professional a les Illes Balears ha

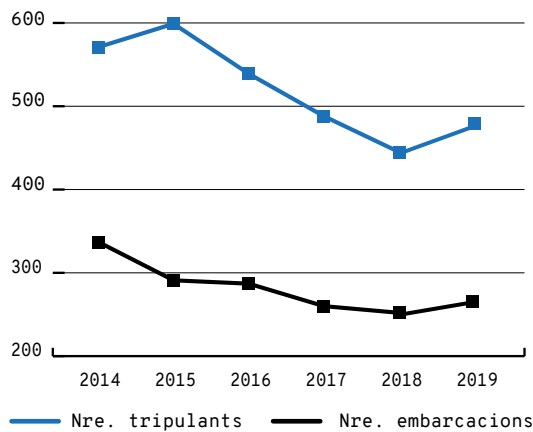

Figura 2. Evolució temporal del nombre d'embarcacions totals de pesca professional i la seva tripulació entre els anys 2014 i 2019. FONT: Federació Balear de Confraries de Pescadors.

minvat gradualment, de 337 l'any 2014 a 273 l'any 2019 durant l'època de menys activitat (figura 2). Quan a la tripulació, ascendeix en 28 tripulants l'any 2015, punt des del qual descendeix linealment fins que arriba als 445 tripulants l'any 2018, amb una remunta de 36 persones l'any 2019.

L'anàlisi de la flota professional per modalitat mostra un descens gradual de la pesca d'arrossegament de 44 a 35 embarcacions des del 2014 (figura 3). La pesca d'arts menors és la que té més flota i la que disminueix més, ja que passa de 265 embarcacions l'any 2014 a 221 embarcacions el 2019 (figura 3). Així mateix, aquest darrer any ha augmentat en 24 embarcacions respecte del 2018. La pesca d'encerclament i palangre de fons augmenta de 7 a 8 i de 2 a 4 embarcacions, respectivament. En darrer lloc, la pesca de palangre de superfície (2 embarcacions), mariscadors (2 embarcacions) i coralers (3 embarcacions) es mantenen estables respecte de l'any 2014.

(2 embarcacions) i coralers (3 embarcacions) es mantenen estables respecte de l'any 2014.

En detall, la flota pesquera d'arrossegament mostra un augment de 47 a 96 embarcacions entre 1965 i 1975 (figura 4). A partir d'aquesta darrera data comença a disminuir la flota, fins que arriba a 35 embarcacions l'any 2019 (figura 4). S'ha de tenir en compte que la potència de les embarcacions ha anat en augment (figura 1), de manera que les captures no han disminuït proporcionalment a la flota.

L'anàlisi de la flota pesquera professional per illes entre els anys 2014-2019 mostra que Mallorca disposa d'una flota com a mínim quatre vegades més gran que la resta de les illes (figura 5). En els sis anys de seguiment s'observa una disminució de 28 embarcacions a Mallorca, que passa de 193 a 165. A Menorca, la flota disminueix de 69 a 51 embarcacions. A Eivissa, la flota passa de 55 a 39, amb un augment de tres embarcacions el 2019. La flota de Formentera és la que ha variat menys de totes les illes, i ha fluctuat entre 20 i 17 embarcacions.

L'evolució temporal en el nombre de tripulants per illes mostra un augment de la flota l'any 2015 a totes les Balears (figura 6) que, tot i això, no es correspon amb un augment del nombre d'embarcacions (figura 4). Entre 2016 i 2018, els valors de la tripulació disminueixen a totes les illes a mesura que passen els anys, excepte a Formentera, on oscil·len entre 33-27 (figura 6).

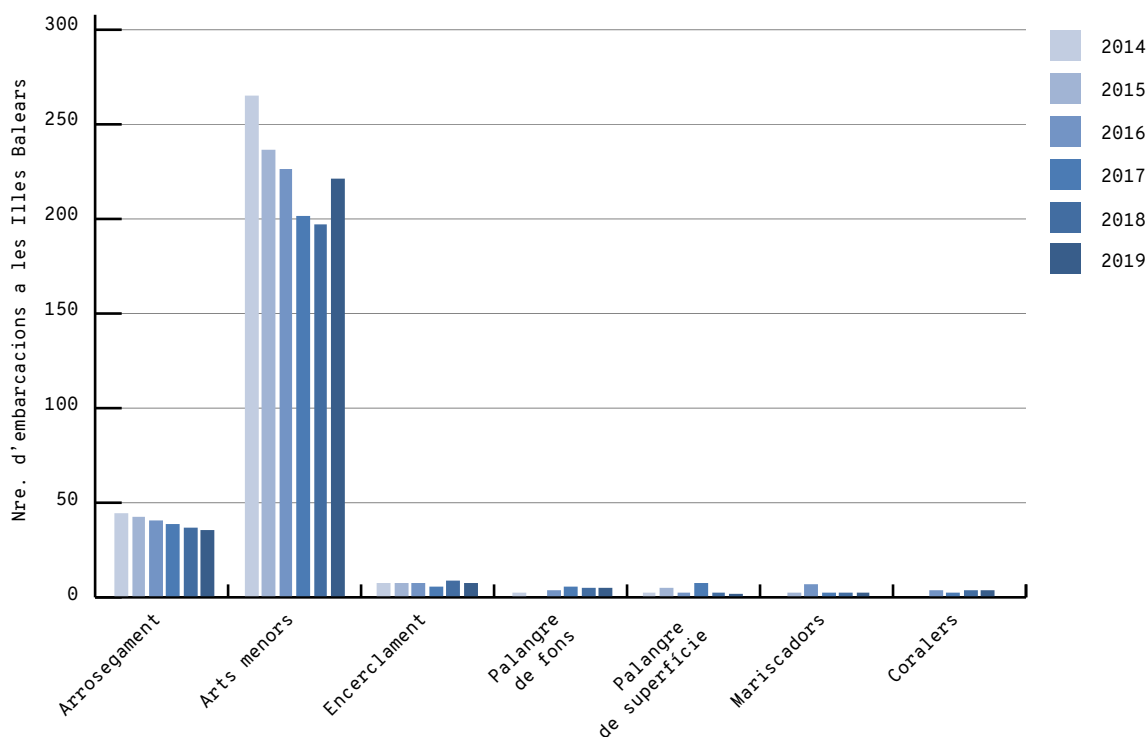

Figura 3. Nombre i evolució d'embarcacions de pesca professional per modalitat a les Illes Balears entre els anys 2014 i 2019. FONT: Federació Balear de Confraries de Pescadors.

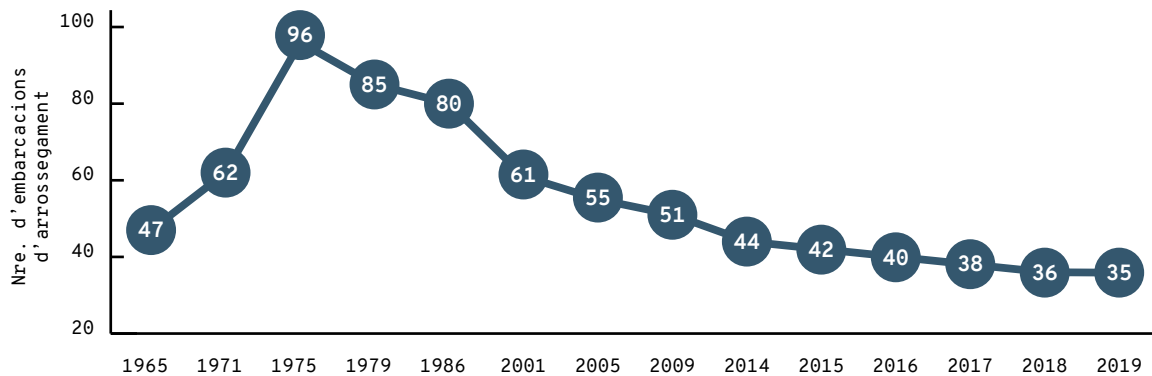

Figura 4. Dades històriques sobre el nombre d'embarcacions de flota professional d'arrossegament a les Illes Balears per als anys 1965, 1971, 1975, 1979, 1986, 2001, 2005, 2009 i 2014-2019. FONT: Dades compilades de diversos estudis.^{4, 10, 11, 14}

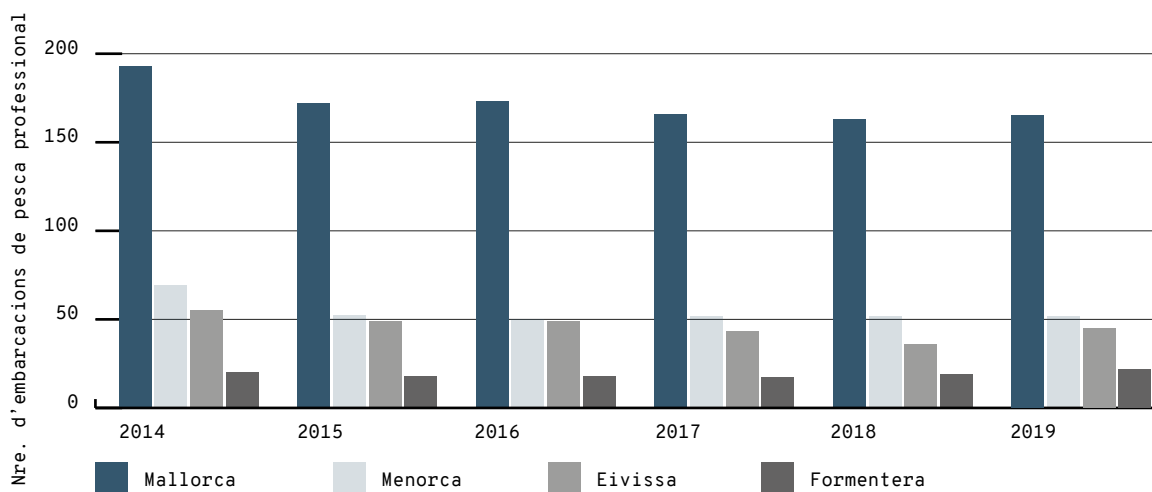

Figura 5. Nombre d'embarcacions de pesca professional per illes entre els anys 2014 i 2019. FONT: Federació Balear de Confraries de Pescadors.

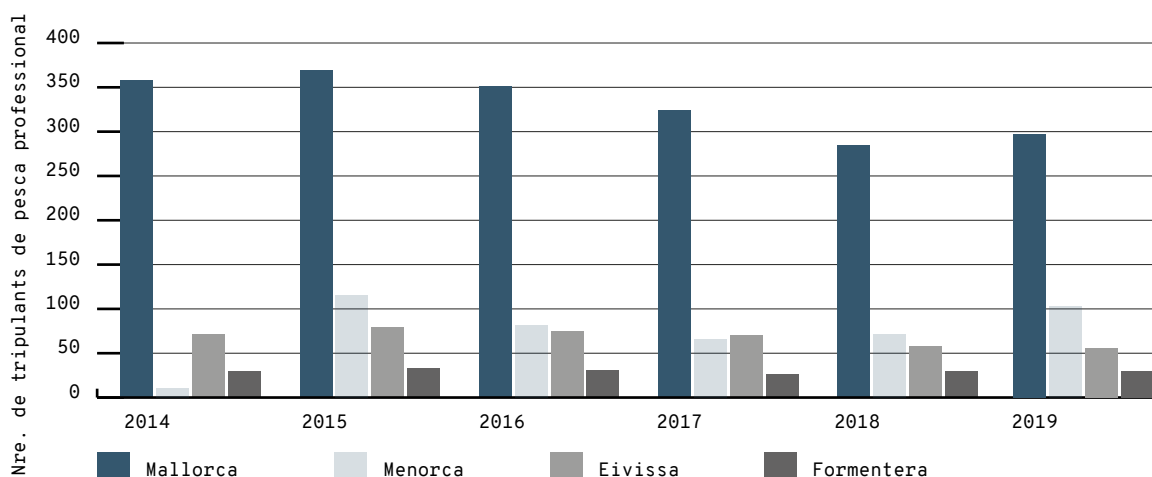

Figura 6. Nombre de tripulants de pesca professional per illes entre els anys 2014 i 2019. FONT: Federació Balear de Confraries de Pescadors.

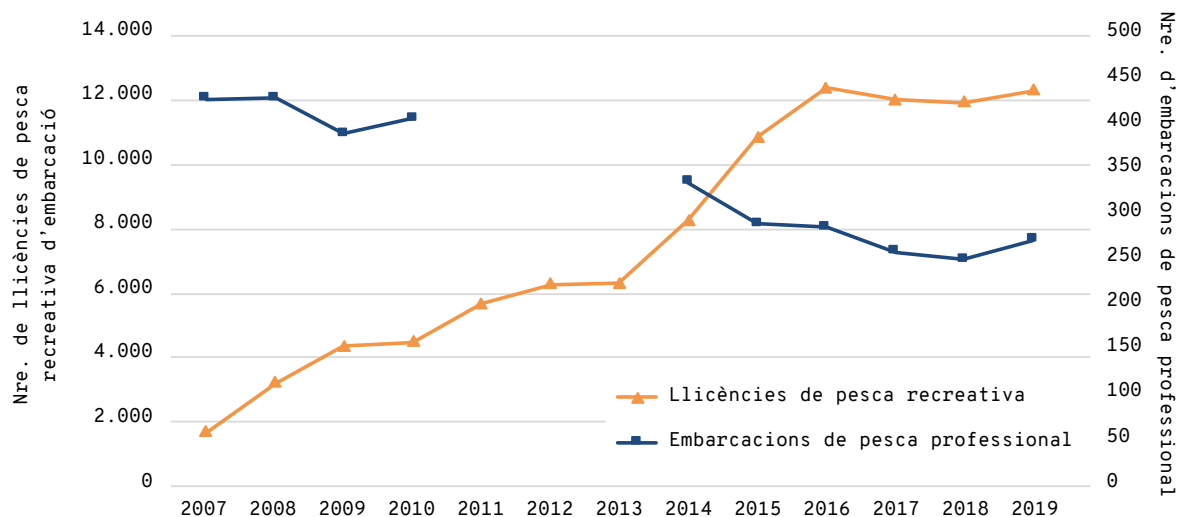

Figura 7. Evolució de la flota pesquera professional (quadrats, eix de la dreta) en comparació amb el nombre de llicències vigents de pesca recreativa d'embarcació (triangles, eix de l'esquerra) entre 2007 i 2019. NOTA: L'escala dels dos eixos verticals es diferencia en un ordre de magnitud. FONT: Carreras *et al.*,¹³ Federació Balear de Confraries de Pescadors i Direcció General de Pesca i Medi Marí.

Les estimacions de les embarcacions recreatives s'estableixen partint de les llicències de pesca recreativa des d'embarcació vigents des de l'any 2007 (vegeu l'indicador «Nombre de llicències de pesca marítima recreativa per tipus»). Això dona un resultat de 12.299 embarcacions recreatives censades l'any 2019 mitjançant llicències en vigor (figura 7). Per tant, l'any 2019 s'estimen aproximadament 45 embarcacions de pesca recreativa per cada embarcació professional.

això, la pesca artesanal és la que ha experimentat una recessió més gran en els darrers anys.

- Les llicències de pesca recreativa d'embarcació han anat augmentant des del 2007.
- S'estima que l'any 2019 hi ha devers 45 embarcacions de pesca recreativa per cada embarcació professional.

Per millorar la comparativa dels indicadors de pesca professional i recreativa, és necessària una millora en la gestió del sector recreatiu. Això es podria aconseguir mitjançant la col·laboració d'aquest sector amb l'Administració autonòmica per millorar la recollida de dades, el monitoratge, la presa de decisions i la gestió.²

CONCLUSIONS

- El sector pesquer professional de les Balears està en declivi des dels anys cinquanta del segle XX. En els 69 anys de seguiment, les embarcacions es redueixen un 78 %, mentre que la tripulació disminueix un 90 %.
- La flota pesquera professional és, com a mínim, quatre vegades més gran a Mallorca que a la resta de les illes.
- La modalitat de pesca professional amb més embarcacions i tripulants és l'artesanal. L'any 2019 hi ha ~ 6 embarcacions de pesca artesanal per cada embarcació d'arrossegament. No obstant

REFERÈNCIES

- ¹ FOOD AND AGRICULTURAL ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS (FAO) (2018). *The State of World Fisheries and Aquaculture 2018 - Meeting the sustainable development goals*. Roma.
- ² ARLINGHAUS, R. *et al.* (2019). «Opinion: Governing the recreational dimension of global fisheries». *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 116 (12), 5209-5213. DOI: 10.1073/pnas.1902796116.
- ³ TRAGSATEC (2003). *Estudio del impacto socioeconómico de la pesca recreativa en el Mediterráneo español*. Madrid: Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació. Secretaria General de Pesca Marítima.
- ⁴ OLIVER, P. (1983). «Los recursos pesqueros del Mediterráneo. Primera parte: Mediterráneo occidental». Food and Agricultural Organization of the United Nations (Análisis y estudios; 59).
- ⁵ MAPA (1971-1986). *Anuario de pesca marítima*. Madrid: Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació. Secretaria General Tècnica.
- ⁶ MASSUTÍ, M. (1973). *La pesca industrial mallorquina*. Palma: Edicions Cort.
- ⁷ MASSUTÍ, M. (1989). *El libro azul de la pesca balear*. Palma: Govern Balear. Conselleria d'Agricultura i Pesca.
- ⁸ MASSUTÍ, M. (1994). *Els recursos pesquers del mar Balear: bases per a una explotació sostenible*. Palma: Govern Balear. Conselleria d'Agricultura i Pesca.
- ⁹ MASSUTÍ, M. (1995). *La pesca en el mar Balear*. Palma: Edicions Cort.
- ¹⁰ VELASCO, T. (1992). «La flota pesquera de las Islas Baleares». *Revista de Geografía*, XXVI, 67-86.
- ¹¹ MORALES-NIN, B.; GRAU, A. M.; PALMER, M. (2010). «Managing coastal zone fisheries: A Mediterranean case study». *Ocean & Coastal Management*, 53, 99-106.
- ¹² SECRETARIA GENERAL DE PESCA (2019). «La Flota Española. Situación a 31 de diciembre de 2019». <https://www.mapa.gob.es/es/pesca/temas/registro-flota/la-flota-espanola-situacion-a-31-12-2019_tcm30-525563.pdf>.
- ¹³ CARRERAS, M. *et al.* (2015). «Estimates of total fisheries removal for the Balearic Islands (1950-2010)». *Fisheries Centre Working Paper #2015-19*. Vancouver: The University of British Columbia. (Working Paper Series).
- ¹⁴ CONSELLERIA DE MEDI AMBIENT, AGRICULTURA I PESCA (2014-2019). «*Estadístiques de l'Agricultura, la Ramaderia i la Pesca a les Illes Balears*». <<http://www.caib.es/sites/semilla/ca/introduccio-78163/>>.

CITAR COM

BARRIENTOS, N.; VAQUER-SUNYER, R.; FEDERACIÓ BALEAR DE CONFRARIES DE PESCADORS; DIRECCIÓ GENERAL DE PESCA I MEDI MARÍ; ALÓS, J.; OLIVER, P. (2021). «Flota pesquera». A: Vaquer-Sunyer, R.; Barrientos, N. (ed.). *Informe Mar Balear 2021* <<https://informemarbalear.org/ca/pesca/imb-pesca-flota-pesquera-cat.pdf>>.